

Arkivarforeningens høstseminar 3 – 4. november 2011

Manuskript: Presentasjon av Riksarkivets engasjement i Pakistan

Av Anne Mette Dørum, avdelingsdirektør, Riksarkivet

På avdelingsledermøtet i Riksarkivet den 28. februar 2011 ble det slått fast at Norge har inngått en bilateral samarbeidsavtale med Pakistan. Avtalen forutsetter at organer etablerer samarbeid med hverandre på samme nivå. Kontakten initiert mellom stabsdirektør Tor Breivik i Riksarkivet og med Nasjonalarkivet i Pakistan (NPAK) hadde da kommet så langt at det var nødvendig å formalisere det videre samarbeidet gjennom en bilateral avtale mellom institusjonene. Antakelsen var at midler til reise og opphold skulle finansieres av UD, men at Riksarkivet i Norge (NRA) selv måtte dekke andre utgifter. Bakgrunnen for avtalen var at Pakistan ønsker økt kompetanse i arkivdanning i tillegg til at de også ønsker å trekke inn statsforvaltningen i Pakistan en eventuell opplæring. Riksarkivets utgangspunkt var at dette kan løses på to måter: enten ved at noen fra Riksarkivet drar til Pakistan og gir opplæring der, eller at noen fra Pakistan kommer hit til Norge og får opplæring her.

Undertegnede ble bedt om å følge opp for å se hva Riksarkivet kan bidra med, og hvordan bidraget skulle ta form. Leder for digitalt depot i Riksarkivet, underdirektør Olav Satastøtt, tok umiddelbart initiativ til å bistå i prosjektet fra vår side, på bakgrunn av hans rolle som spesialrådgiver for The International Records Management Trust, og som tidligere medlem av bistandsgruppen i Norsk Arkivråd som jobber spesielt opp mot Bangladesh.

Det bakenforliggende premisset var at norske og pakistanske institusjoner som ønsker å samarbeide om faglige spørsmål, kan gjøre dette med støtte fra bistandsseksjonen ved den norske ambassaden i Islamabad. Institusjonene arbeider med forskjellige tema, alt fra folkemusikk til havforskning, og de finner da en søsterinstitusjon som de kan ha glede og nytte av å utveksle faglige erfaringer med. Pakistanske institusjoner er ofte interessert i å lære om hvordan ting gjøres på mer moderne vis i Vesten, mens norske institusjoner er interesserte i hva andre kulturer har på tilby på sitt faglige område.

Ambassaden i Islamabad støtter prosjektet gjennom at utgifter til samarbeidet så som reisekostnader og andre direkte utgifter dekkes. Prosjektet dekker ikke lønnsutgifter eller konsulentonorar. Det hele er basert på felles interesse og felles faglig utbytte og vilje til å samarbeide på tvers av landegrensene.

Ambassadens partnere hos de pakistanske myndighetene hadde kontaktet ambassaden og spurt om det er mulig å finne en norsk institusjon som ville være interessert i et samarbeid med Pakistan National Archives Department. Ambassaden spilte da denne ballen videre til Riksarkivet i juni 2010. Pakistans riksarkivar deltok deretter på Citra- konferansen i Oslo i september 2010, og mulige rammer for et prosjekt riksarkivene i mellom ble deretter drøftet i et møte mellom Pakistans nasjonalarkivar Habib Ahmad Khan og det norske Riksarkivet. Temaet var mulige aktiviteter innenfor rammeprogrammet for institusjonelt samarbeid mellom Norge og Pakistan, med mulighet for finansiering gjennom Norad. Hensikten med programmet er å legge til rette for utvikling gjennom institusjonelt samarbeid.

Programmet omfatter fem mulige aktiviteter:

- Stipendordninger (fellowship)
- Hospitering
- Felles seminar, studieturer
- Felles forskningsprosjekter
- Anskaffelse av relevant utstyr for aktivitetene

Det som ble diskutert som aktuelle samarbeidsaktiviteter på møtet i september 2010, var utveksling av faglige synspunkter og ekspertise. Diskusjonen dreiet seg om mulig overføring av ekspertise fra Norge til Pakistan. Khan gav på møtet uttrykk for at de hadde behov for å høyne kompetansenivået innenfor alle felt av arkivarbeid. Innledningsvis trakk han frem fem prioriterte områder:

1. Papirkonservering
2. Arkivdanning (Records Management), herunder digitale arkiver (DRM)
3. Opplæringsprogrammer
4. Mikrofilming og digitalisering, herunder utstyr
5. Redningsaksjon for arkiver i flomrammede områder (jf. nr. 1)

I løpet av møtet kom Khan til at konservering (pkt. 1) og redningsaksjoner (pkt. 5) ikke ville ha høyeste prioritet. Fra Riksarkivets side er det tre grunner til at heller ikke vi anser disse områdene som de mest aktuelle. Vår aktivitet er i stor grad innrettet mot forebyggende konservering, og treffer ikke helt behovene slik

de defineres i Pakistan. I tillegg er våre ressurser på dette området såpass begrenset at vi neppe kan bidra med noe vesentlig, ut over å formidle kontakt med aktuelle fagfolk. Ellers er de klimatiske forholdene i Pakistan åpenbart såpass forskjellige fra Norge at våre konservatorer neppe har den rette erfaringen for å møte de utfordringene de har.

I løpet av samtalen ble området som gjaldt mikrofilming og digitalisering supplert med katalogisering og it-lagring løftet fram som et felt der man særlig ønsket hjelp. Nasjonalarkivet i Pakistan vil satse på mikrofilming i kombinasjon med digitalisering og tilgjengeliggjøring av materialet på institusjonens lesesal. De trenger både relevant utstyr (mikrofilmkameraer og filmskannere) og hjelp til å ta det i bruk og etablere gode arbeidsrutiner. Nasjonalarkivet ønsker å også katalogisere sin bestand. De oppbevarer stort sett bare papirarkiver og har ikke kompetanse til å ta i mot digitalt skapt materiale. Etter sigende var materialet ordnet, men det fantes ikke kataloger. Riksarkivet tok opp muligheten for å bidra til at en katalogdatabase kan tas i bruk, med sikte på introduksjon av ASTA eller lignende. Dette ble positivt mottatt.

Vi fikk ellers et klart inntrykk av at institusjonen mangler et tilstrekkelig opplegg for langtidsbevaring av det som produseres med IT-systemer. Dette ble forklart med at man egentlig manglet personale med tilstrekkelig IT-kompetanse. Når det gjelder arkivdanning (pkt. 2) er målet å høyne kompetansen på pakistansk side. Dette gjelder både ansatte i nasjonalarkivet og i provinsarkivene, samt i forvaltningen. Det var enighet om at det i tilfelle ville være behov for at de aktuelle personene i første omgang må oppholde seg en kort periode i Pakistan for å kartlegge situasjonen der, slik at bidragene kan relateres til deres virkelighet. Khan viste interesse for Noark-standarden, og vi lovet å sende ham engelsk versjon i papirform.

Når det gjelder opplæring (pkt. 3), foreligger det planer om et grunnkurs (3 måneders varighet) som kan bygges ut til et diplomstudium med ett års varighet. På dette området ønsket Khan tilbud fra oss, blant flere, forelesere til kursene. Han nevnte i første omgang et behov for to personer i to uker. Undervisningsspråket vil være engelsk. Som et ledd i et kompetansehevingsprogram vil det også kunne være gunstig om personer fra Pakistan hospiterer i Norge for et tidsrom av to måneder. Ønsket om hospitering gjelder både arkivdanning og digitalisering. Det ble ellers lagt til grunn at et bistandsprogram kan gå over inntil fem år. Khan så for seg at man da startet med

de mest grunnleggende forholdene og utviklet samarbeidet til mer avanserte områder etter hvert.

Konklusjonen i møtet i september 2010 ble at Riksarkivet skulle gi en tilbakemelding til Pakistan i konkret form i forhold til hva vi mener å kunne bidra med. Vi gjorde oppmerksom at dette bl.a. ville avhenge av at vi får dekket våre kostnader innenfor programmets ramme. Khan var innforstått med dette, men viste til at Norad har bistandsmidler til finansiering av rammeprogrammet. Det var enighet om at det må foreligge et omforent grunnlagsdokument som viser hvilke aktiviteter man tar sikte på å gjennomføre, før man går til overordnede myndigheter og Norad med spørsmål omfinansiering m.v.

I november 2010 så Riksarkivet et behov for å gå igjennom hvilke konsekvenser dette kunne få for oss, særlig de personmessige. En særlig utfordring ville være forslaget om å sende forelesere til kurs i Pakistan. Hvem som ville egne seg til dette er en side av saken – en annen er om de er villige til å påta seg et slikt oppdrag.

Nasjonalarkivaren i Pakistan formulerte så den overordnede rammen for prosjektet slik de så det i form av brev til oss i desember i 2010. Gjennom The Planning Commission of the Government of Pakistan ønsket de å etablere to prosjekter:

1. Up-gradation of the Records Management System and Preparation of Findings Aids of Archival Collections of the National Archives of Pakistan.
2. Modernization and Strengthening of Digitization and Conservation Laboratories of The National Archives of Pakistan.
3. Further, it is requested to kindly approach your Government to arrange some training courses for our staff members in Norway.

I februar i 2011 ber så Pakistans nasjonalarkivar oss om å søke utenriksdepartementet om midler til prosjektet. På grunn av tidspress knyttet til andre aktiviteter ble det ingen videre progresjon i prosjektet fra vår side før henimot sommeren i fjor. Det ble da avtalt at jeg og Olav Sata slåtten skulle reise til Pakistan i oktober måned. Hva vi så gjennom referat fra et møte holdt i Islamabad tidlig på høsten var at den norske ambassaden var direkte involvert i kontakten med Pakistans nasjonalarkiv. Vi tok derfor i midten av august i år følgelig kontakt med den norske ambassaden i Islamabad, hvor vi skrev at

prosjektet initiert av UD med siktemål bistand fra det norske Riksarkivet henimot det pakistanske nasjonalarkivet nå var i ferd med å materialisere seg gjennom et innledende møte i Islamabad, berammet til den første uken i oktober i 2011. I den sammenheng ønsket Riksarkivet innledningsvis å initiere kontakt med ambassaden i Islamabad for å forberede de praktiske sidene ved besøket.

Riksarkivet var og er fremdeles i aller høyeste grad opptatt av at besøket vil bli gjennomført under tilstrekkelig sikkerhetsnivå. Vi satte som en forutsetning at vi vil bli møtt, innlosjert og ledsaget under hele oppholdet av representanter fra den norske ambassaden. Vi satte også som forutsetning at all transport i Pakistan vil bli foretatt utelukkende med personale og kjøretøy fra den norske ambassaden. I tillegg ønsker vi å reise på norsk tjenestepass, og ba om bistand fra ambassaden i forhold til utstedelse av disse. Vi ba samtidig om veiledning til korrekt bekledning for vår kvinnelige representant i forhold til offisielle møter på høyere tjenestemannsnivå i Pakistan. Så snart vi ville motta en bekreftelse fra ambassaden på at de ovennevnte forutsetningene rundt besøket kunne imøtekommes og at de anså besøket som et formelt oppdrag, ville vi gå i gang med bestilling av selve reisen.

Hva som deretter skjer bidrar til å skape usikkerhet hos oss omkring rammene for hele opplegget. I sitt svar til Riksarkivet gir ambassaden uttrykk for at den med interesse har forstått at det snart foreligger et felles prosjektforslag til et institusjonelt samarbeid mellom Riksarkivet og Pakistans nasjonalarkiv.

Dessverre ser de av Riksarkivets henvendelse til ambassaden at det er noen misforståelser som de umiddelbart måtte rette opp i. Pakistans nasjonalarkiv tok kontakt med Planning Commission i Islamabad tidlig i 2010. Planning Commission huser det norske prosjektet *Pak-Norway Institutional Collaboration Framework*. Kontakt mellom Riksarkivet og Pakistans nasjonalarkiv ble etablert og representanter fra Pakistan ble invitert og deltok på møter/konferanse i Norge.

Ambassaden trengte å understreke at et mulig prosjekt mellom disse institusjonene ikke er initiert av hverken UD eller ambassaden – deres rolle har i følge dem vært å bistå med å etablere kontakt. Et besøk av Riksarkivet til Pakistan oppfattes av ambassaden som viktig for å utvikle et samarbeid. Men ambassaden kan ikke si at dette er et ”formelt oppdrag” slik som Riksarkivet ønsker. Det er rom i retningslinjene til Norges samarbeidsprosjekt at institusjoner får midler til å utvikle et prosjektforslag i fellesskap; det var denne klausulen som ble brukt da Pakistans nasjonalarkiv besøkte Norge i 2010. Hvis

klausulen skal brukes igjen, må den pakistanske partneren søke etter midler gjennom sekretariatet i Planning Commission. Ved et besøk av Riksarkivet til Pakistan, vil ambassaden selvsagt ønske å treffe representantene. Men de har ikke mulighet til å bistå med transport, innlosjering eller ledsaging under oppholdet.

Det fremstår deretter som opplagt at det ser ut til at det har vært en grunnleggende misforståelse hele veien i prosjektet. Riksarkivet har ikke blitt gjort oppmerksom på det norske prosjektet *Pak-Norway Institutional Collaboration Framework* og den rollen det har hatt i denne sammenhengen.

Det virket helt åpenbart for oss at Pakistan må søke midler fra prosjektet for å dekke Riksarkivets reise og opphold, ellers blir det Riksarkivaren som må betale hele gildet. Det ser også ut til at hvis noen skal dekke reisen vår, må klausulen brukes igjen, og det må være Pakistan ("den pakistanske partneren") som må søke etter midler gjennom sekretariatet i Planning Commission. I tillegg er det er Nasjonalarkivet i Pakistan som kommer til å stå ansvarlig for innlosjering, transport, sikkerhet mv.

Vi satte som kjent som en forutsetning at vi vil bli møtt, innlosjert og ledsaget under hele oppholdet av representanter fra den norske ambassaden. Vi satte også som forutsetning at all transport i Pakistan vil bli foretatt utelukkende med personale og kjøretøy fra den norske ambassaden. I tillegg understreket vi at vi ønsker vi å reise på norsk tjenestepass, og vi ba om bistand fra ambassaden i forhold til utstedelse av disse.

Det ser også ut til at programmet i seg selv - *Pak-Norway Institutional Collaboration Framework* (prosjektnummer PAK-3004) – bare er en ”pengeparaply” som det er mulig å søke mange ulike midler under, i alle fall slik det ser ut av ”Draft” av 02.09.09 (http://pc.gov.pk/hot%20links/Norway/NewGuideline_Norway.pdf).

“This Programme is a particularly designed mechanism through which the Royal Ministry of Foreign Affairs ("MFA") provides financial support for promoting institutional co-operation projects between Norwegian and Pakistani institutions, approved by the Programme Steering Committee (PSC), having all delegated authorities pertaining to the overall Programme management. These guidelines are for the information of Pakistani and Norwegian institutions, seeking financial assistance under this Programme, for possible technical and intellectual cooperation.”

Mellom annet er det et fiskeriprojekt under dette programmet, der Havforskningsinstituttet er "co-operating institution" i Norge.

Fra Riksarkivets side har det vært vanskelig å forstå hvordan det pakistanske nasjonalarkivet eller Riksarkivet skal få UD til å initiere et slikt prosjekt, og ambassaden i Islamabad sitt svar på vår henvendelse kan tolkes i mange retninger. Islamabad er heller ikke et sted det frister å reise til uten å være under UD's "beskyttelse" og ansvar, og vi er derfor betenkt i forhold til å gå videre med dette før det er forankret i UD på samme måten som f. eks.

Havforskningsinstituttets samhandling under samme prosjektparaply PAK 3004 er forankret.

Vi tok derfor nylig kontakt med UD for å få vite hvem i departementet på tilstrekkelig høyt nivå Riksarkivet kan ha møte med for å få mer kunnskap om de formelle rammene rundt PAK 3004 og eventuell avtaleinngåelse mellom Nasjonalarkivet i Pakistan og Riksarkivet. Vi har deretter fått opplyst at det er Seksjon for Sør-Asia & Afghanistan/Asia II som har ansvar for Pakistan. UD kjenner til programmet og ville gjerne ha et møte med Riksarkivet om rammeavtalen og et eventuelt samarbeid mellom Nasjonalarkivet i Pakistan og Riksarkivet. Utenriksdepartementet synes det høres spennende ut med et slikt samarbeid og de håper vi kan få gjort de avklaringer som må til for at vi kan gjennomføre reisen til Pakistan som planlagt. Og der står saken i dag.